

ІМПЛІЦИТНІ ТА ЕКСПЛІЦИТНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЦІЛОГО У НАЙМЕНУВАННІ ЧАСТИНИ

Статтю присвячено дослідженню семантики меронімів (найменувань частин цілого) у німецькій мові, а саме імпліцитним та експліцитним засобам вираження цілого у найменуванні частини. У статті визначено базові семантичні ознаки меронімів, встановлено кореляції між їх структурною та семантичною організацією. Дослідження семантики меронімів розглядається як важлива складова системного представлення та моделювання семантичних відношень у лексичній системі мови.

Відношення між частиною та цілим є одним з основних у логіці, філософії, математиці, а також у лінгвістиці. Інтерес до категорії партитивності зумовлений тим фактом, що процеси синтезу знання про оточуючий світ та його сегментації є діалектично пов'язаними та належать до базових механізмів мислення людини. Природним є той факт, що концептуальне визначення відношень між частиною та цілим, підходи до якого обґрунтовувалися ще у працях Платона та Аристотеля, у 80-90-х роках ХХ століття лінгвісти продовжували формулювати у межах різних напрямків: вивчення процесів категоризації дійсності носіями різних мов у серії робіт Е. Рош [1], у психолінгвістичному, семантичному аспектах у роботах М. Айріс, Д. Германа, Р. Чаффіна, М. Уінстона та інших дослідників [2; 3]. Лінгвістична традиція лише нещодавно знову звернулася до трактування відношення між частиною та цілим як до релевантного з точки зору моделювання семантичних відношень у мові [4; 5].

Дослідження системи меронімів (найменувань частин) є важливим для виявлення регулярних семантичних зв'язків між лексичними одиницями у лексичному фонді мови, класифікації моделей розвитку їх полісемії, визначення корелятивного характеру відношень між їх структурною та семантичною організацією. Попри великий інтерес лінгвістів до проблеми відношень між частиною та цілим у мові, мероніми ще ніколи не були предметом комплексного дослідження, яке пропонувало би їх системну класифікацію за семантичними типами, містило би детальний опис їх структурно-семантичних особливостей, що обумовлює **актуальність цієї розвідки**.

Предметом дослідження у цій статті є імпліцитні та експліцитні засоби вираження цілого у найменуванні частини на матеріалі німецької мови. **Об'єктом дослідження** виступають іменники на позначення частини цілого (мероніми) у німецькій мові, наприклад, нім. *Teil* 'частина', *Stück* 'шматок', *Scherbe* 'черепок, уламок (скла, порцеляни)' тощо. Матеріал дослідження складають лексичні одиниці на позначення частин загальною кількістю 4 730 лексичних одиниць, відібрані шляхом суцільної вибірки з репрезентативних тлумачних словників німецької мови [6; 7].

Досліджуваний мовний матеріал за своїми семантичними ознаками не є однорідним, їх певна констеляція дозволяє визначити семантичні типи меронімів. Весь відібраний корпус матеріалу можна поділити на два великих блоки: а) мероніми, які входять до складу тематичних груп позначень частин виключно конкретного цілого, наприклад, тематичної групи найменувань частин артефактів (наприклад, частин меблів *Tischbein* 'ніжка стола'), соматизмів (*Ohr* 'вухо'), частин рослин (*Ast* 'гілка') та б) мероніми, які належать до тематичних груп, що об'єднують лексичні одиниці на позначення конкретного та абстрактного цілого, наприклад, тематичні групи локативних (*Anfang* 'початок'), темпоральних (*Vormittag* 'час до полудня'), квантитативних меронімів (*Drittel* 'третина'), різних позначень поняття "частина" (*Stück* 'шматок', *Komponente* 'компонент, складова частина').

Досліджувані мероніми відрізняються за способом вираження цілого у структурно-семантичній організації частини, ціле може:

- а) бути експліковане у структурній організації частини, наприклад, *Felsenspitze* 'верхівка скелі';
- б) бути вираженим імпліцитно у семантиці досліджуваних меронімів та не бути експлікованим формально, *Beinling* 'штанина (брюк)', *Epilog* 'епілог (певного твору, п'єси тощо)', бути відсутнім через еліптичну форму, наприклад, *Zweizylinder* (*Zweizylindermotor*) 'двоциліндровий мотор (авто)'. У таких позначеннях частин холонім формально відсутній у структурі номінації, але на семантичному рівні він присутній та легко відновлюється шляхом трансформації, коли, аби витлумачити меронім, необхідно додати позначення цілого;
- в) не бути вираженим ані експліцитно, ані імпліцитно (зазвичай це стосується меронімів, які можуть позначати частину будь-якого цілого), таких як: нім. *Teil* 'частина', *Stück* 'шматок'.

Експлікація назви частини у назві цілого, як правило, пов'язана корелятивним відношенням зі структурно-семантичним типом мероніма. Семантична класифікація меронімів – композитів базується на визначенні семантичних ролей їх безпосередніх складників, що дозволяє визначити тип семантичного відношення між компонентами *A* та *B*, універсалізувати внутрішньосемантичні та синтаксичні зв'язки

комполітів [8: 145-146]. Так, абсолютна більшість меронімів, у структурі яких експліцитно виражена назва цілого є детермінативними композитами, а саме **партитивними композитами**, які позначають певне поняття за його партитивним зв'язком із ієрархічно вищим поняттям, характеризуються відношенням включення та мають два семантичні підтипи: "Ціле – частина" та "Частина – ціле". Домінуючим є перший підтип, а саме: "Ціле – частина" (за формулою тлумачення "*B* належить *A*", "*A* має *B*", "*B* є частиною *A*"), наприклад, *Messer Klinge* 'лезо ножа', *Hosenbein* 'штанина'. Підтип "Частина – ціле" ("*A* належить *B*", "*B* має *A*", "*A* є частиною *B*") відзначається меншою продуктивністю. У композитах цього семантичного типу акцент пересувається на компонент *A*, наприклад, *Dreiviertelstunde* 'чверть години'. При перифразі компонент *B* стає атрибутом у генетиві, отже *A* детермінується *B* на відміну від усталеної норми, коли *A* детермінує *B*, наприклад, *Dreiviertelstunde – Dreiviertel einer Stunde*. Серед інших семантичних типів меронімів – детермінативних композитів, які експлікують назву цілого у позначенні частини, можуть бути присутні такі типи як:

– **орнативні композити**, які позначають певну частину цілого, при цьому компонент *A* містить інформацію про додаткову деталь цієї частини (за формулою "*B* – частина, оздоблена *A*, містить *A* як додаткову деталь"), наприклад, *Balkonzimmer* 'кімната з балконом';

– **акціональні композити**, які позначають частину за об'єктом дії, дією (загальна формула: "*B* – частина, призначена для виконання дії *A*, характеризується дією *A*"), за типом **"Ефікований об'єкт (продукт) – матеріал"** (*Mantelstoff* 'тканина, з якої виготовляють пальто').

Варто зазначити, що мероніми, утворені за семантичними типами орнативних композитів, дійсно, містять інформацію щодо цілого, але для додаткової частини, вираженої компонентом *A*. Ця частина є складовою іншої частини, вираженої компонентом *B*, йдеться про відношення понятійного включення, коли холонімом по відношенню до певної частини, може виступати інша частина, яка, у свою чергу, є складовою певного цілого. Можна констатувати, що більшість меронімів імпліцитно містять у своїй назві позначення цілого, що надає можливості для розвитку їх полісемії, на той час як фіксація цілого у назві частини робить таку номінацію вузькоспецифічною, не схильною до збільшення семантичного обсягу.

Приналежність меронімів до свого цілого дозволяє розподілити досліджувані лексичні одиниці за такими типами:

а) меронім позначає частину, компонент складного конкретного цілого або ж частину певного поняття, наприклад, нім. *Hemdärmel* 'рукав сорочки';

б) меронім позначає частину, компонент певного виду конкретного цілого або ж виду певних понять: нім. *Deckel* 'кришка (різних артефактів)', *Griff* 'рук'я (різних інструментів)';

в) меронім позначає частину будь-якого цілого, наприклад, *Teil* 'частина', *Stück* 'шматок, частина', *Segment* 'сегмент, частина', *Bestandteil* 'складова частина', *Einzelteil* 'окрема частина', *Komponente* 'компонент'.

Лише невелика кількість частин може позначати частину будь-якого цілого, що пояснюється невеликою кількістю узагальнених позначень частин з широкою семантикою. У тематичній групі найменувань частин артефактів, наприклад, більшість досліджених одиниць позначає частину конкретного визначеного цілого, що пояснюється їх вузькою специфікацією, більшою вагою визначеності їх функції порівняно з тематичною групою узагальнених позначень поняття *частина*, для яких найважливішою функцією є ментальне виокремлення певної частини з-поміж інших, визначення її видової приналежності. Виявлення констеляції семантичних ознак, які містять інформацію про ціле у назві частини, потребує визначення базового набору семантичних ознак мероніма. Варто зазначити, що всі виявлені семантичні ознаки виокремлюються саме по відношенню позначуваної частини (мероніма) до свого цілого (холоніма). Серед семантичних ознак меронімів, які є вагомими для визначення їх семантичної структури, такі ознаки:

– семантична ознака **гомогенності / негомогенності** або ж однорідності / неоднорідності частини у межах цілого; гомогенністю, наприклад, характеризують позначення матеріалу, певної субстанції, з якої складається ціле, наприклад, *Holz* 'деревина'. Так, найменування частин артефактів – композитів можуть містити найменування матеріалу у компоненті *A*, позначаючи таким чином частину артефакту та матеріал, з якого вона складається, з якого її виготовлено *Holz tür* 'дерев'яні двері', *Marmortreppe* 'мармурові сходи';

– семантична ознака **відчужуваності / невідчужуваності**. При цьому якщо йдеться про відчужувану частину, то можливими є такі три види відношення між частиною та цілим: а) позначення частини цілого – деформованого уламку, який виникає внаслідок навмисного або ненавмисного руйнування цілого. Семантика таких меронімів передбачає існування якоїсь сили (людини або ж природної сили), яка спричиняє навмисне або ж ненавмисне роздроблення, руйнування цілого, у більшості лексем цієї групи пряме значення містить сему дефекту, неправильної, недовершеної форми. На відміну від позначень складових частин, позначення частини, яка є уламком, за своєю семантикою не може знову виступати конституційним елементом цілого, наприклад, нім. лексема *Fetzen* 'кляпот' має таке тлумачення: *unregelmäßig abgerissenes Teilstück eines dünnen Materials, Stoff, Papier, zusammenhangloses Stück von etw.* 'нерівно обірваний кляпот' матеріалу, тканини, паперу, частина, яка втратила зв'язок з іншими частинами [переклад автор.]; б) позначення частини, яка виникає внаслідок цілеспрямованого вилучення

частини з цілого без шкоди для структури цілого та частини, наприклад, нім. *Auszug* 'витяг (з документу, вибране місце з твору)', *Ausschnitt* 'місце з листа, фільма'; в) позначення частини, яка виникає внаслідок цілеспрямованого вилучення частини з цілого, ціле позбавляється одного зі своїх елементів, частина залишається непошкодженою, наприклад, найменування частин тіла тварини, які використовуються в якості продукту для приготування різних страв *Rinderzunge* 'яловичий язик', нім. *Rippenstück* 'антрекот';

– семантична ознака **транзитивності / нетранзитивності** (якщо $a < b$, а також $b < c$, то $a < c$, тобто якщо a є частиною b , а b , у свою чергу, є частиною c , тоді a є також частиною c) виходить з логічного співвідношення між частиною та цілим. Втім аксіома транзитивності меронімічних відношень у мові може порушуватися, оскільки більшість частин обмежені функціонуванням щодо визначеного цілого, так, *dim* не може виступати холонімом по відношенню до деталі двері *ручки*, хоча *двері* є структурною частиною будівлі, дома;

– семантична ознака **функції** виконуваної: а) по відношенню до конкретного цілого або ж певного поняття; б) по відношенню до виду конкретного цілого або ж виду певних понять; в) по відношенню до будь-якого цілого; наприклад, соматизми характеризуються обмеженою функціональністю, оскільки виконують певну функцію по відношенню до іншого конкретного соматизма, який у такому випадку може виступати холонімом (нім. *Finger* 'палець (руки)' є частиною *Hand* 'кисть руки' [1: 49-53]), а такий меронім як: нім. *Einfassung* 'обрамлення, оправа' може бути частиною різних артефактів, тобто виконує функцію по відношенню до виду певного цілого;

– семантична ознака **асиметричності**, коли $a < b$, тоді не може бути $b < a$, тобто: якщо a є частиною b , тоді b не може бути частиною a ;

– семантична ознака **визначеної / невизначеної кількості** частин по відношенню до цілого, наприклад, такий соматизм, як нім. *Auge* 'око' характеризується парністю; квантитативні мероніми, які є денумеративами, часто позначають визначену частину, кількість чогось, наприклад, нім. *Viertel* 'чверть';

– семантична ознака **протиставлення**, дихотомічності, наприклад, *Ende* 'кінець' – *Anfang* 'початок' тощо;

– семантична ознака **локативності**, наприклад, нім. *Nordteil* 'північна частина', *Oberteil* 'верхня частина', *Mittelteil* 'середня частина';

– семантична ознака визначеної / невизначеної **форми**, наприклад, нім. *Flocke* 'пушинка, сніжинка' (має визначену форму, порів., наприклад, з нім. *Brocken* 'уламок неправильної / невизначеної форми');

– семантична ознака **субстанція** може реалізовуватися у значенні меронімів у таких різновидах: а) тверда субстанція, наприклад, нім. *Stahlteil* 'сталеві деталь'; б) глевка, м'яка, в'язка, наприклад, нім. *Gewebe* 'клатик, шматок тканини', *Klumpen* 'згусток, грудка'; в) рідка, наприклад, нім. *Regentropfen*, 'крапля дощу', *Schweißtropfen* 'крапля поту'; г) сипка, наприклад, нім. *Körnchen* 'гранула, піщинка', *Sandschicht* 'шар піску'; д) газоподібна субстанція, наприклад, нім. *Luftschicht* 'шар повітря';

– семантична ознака визначеного / невизначеного **розміру**, наприклад, нім. *Feinstbestandteil* 'найдрібніша частинка';

– семантична ознака **євалюативності** (важливості / неважливості), наприклад, *Hauptteil* 'головна частина', *Grundbestandteil* 'основна складова';

– інші диференційні ознаки, наприклад, **колір** тощо.

У семантичній структурі узагальнених позначень поняття *частини* у значній кількості випадків закріплено значення малого розміру *Schnipsel*, *Schnippel* 'шматочок, клатик'. Семантична ознака малого розміру може бути виражена імпліцитно у значенні мероніма на позначення поняття частини, наприклад, *Span* 'тріска, скіпка' – '(beim Hobeln, Behauen, Schneiden ...) kleines, als Abfall entstehendes Stückchen des bearbeiteten Materials' 'маленький шматочок обробленого матеріалу, який є відходом у процесі стругання, обтісування, різання і т. ін. [переклад автор.]', або ж бути виражена за допомогою демінутивних суфіксів *Stückchen* 'шматочок', *Läppchen* 'клатик'. Як правило, одиниці зі зменшувальними суфіксами, утворені від меронімів з ідентичним значенням, вони є їх семантичними дублетами з ознакою зменшувальності *Teil* 'частина', *Teilchen* 'частинка'. Прояв тенденції до вживання зменшувальних позначень частини поряд з позначеннями, в яких вже закріплено невеликий розмір, можна пояснити схильністю людини до сегментації понять за ступенем інтенсивності певної ознаки, тобто мала частина – ще менша частина. У меронімів на позначення деформованих частин цілого, вилучених з цілого, внаслідок чого відбувається його руйнація, виявлено семантичну ознаку типу фізичної деформації частини та інструмента, яким відділено частину. У переважній більшості зафіксованих випадків такі лексеми є віддієслівними іменниками, утвореними шляхом імпліцитної деривації, безафіксного словотвору, наприклад, *Abriß* 'відривна частина (чогось)' (лексема утворено від дієслова *abreißen* 'відривати, зривати'). У семантичній структурі меронімів на позначення частини, вилученої з цілого, можуть міститись семантичні ознаки таких основних типів деформації:

– відрізана певним інструментом частина, наприклад, *Schnitz* 'скіпка, стружок', *Scheibe* 'скибка, шматок';

– відірвана частина, наприклад, *Abriß* 'відривна частина (чогось)', *Fetzen* 'клатик (паперу, тканини)';

– відкушена твариною або ж людиною частина (їжі), наприклад, *Abbiß* 'частина парості, відкушена твариною', *Bissen* 'відкушений шматок їжі';

- частина, що залишилася як наслідок горіння, наприклад, *Abbrand* 'згарок';
- частина сигарети, що залишилася у результаті її паління, наприклад, *Zigarettenstummel*, *Kippe* 'недокурок';
- змішаний тип деформації: відірвана або ж відрізнана частина, наприклад, *Schnippel*, *Schnipsel* 'маленький уривок, шматок чого-небудь'; відколота або ж відрізнана певним інструментом частина, наприклад, *Span* 'тріска, скіпка' тощо;
- уламок відділений без визначення певного інструмента або ж причини руйнації, наприклад, *Knochensplitter* 'відламок кістки', *Glasscherbe* 'уламок скла'.

У випадку німецької лексеми *Granatsplitter* окрім семантичної ознаки деформації уламків присутня також ознака причини виникнення пошкоджень, якою є детонація гранати. Деформовані уламки, що позначають залишки певних предметів, що не були вжиті або ж були відділені у процесі життєдіяльності людини мають значення неважливої частини, яка втратила своє значення для людини *Lappen* '[*minderwertiges*] *kleineres Stück Stoff, Leder, Abfall*' 'невеликий, непридатний до вжитку шматочок, тканини, шкіри', *Stummel* 'залишок, згарок'.

Дослідження структурних та семантичних типів меронімів у німецькій мові дозволило зафіксувати різні типи вираження цілого у найменуванні його частини та зробити наступні висновки:

- дослідження меронімичної лексики як системи передбачає дослідження типу семантичного відношення найменування частини до цілого. Ціле може бути вираженим у найменуванні частини (композиції) експліцитно та імпліцитно, лише невелика частка меронімів можуть позначати будь-яке ціле, отже не містять конкретної інформації про ціле або його вид;
- партитивний та орнативний семантичні типи меронімів, утворених за моделлю детермінативних композитів, акціональний тип "Ефікований об'єкт (продукт) – матеріал" безпосередньо описують семантичний зв'язок між цілим та його частиною або між частиною та її додатковими деталями, у той час як їх інші семантичні типи задають параметри функціонування, описують властивості досліджуваних меронімів – детермінативних композитів.
- дослідження структурно-семантичних особливостей меронімів у німецькій мові свідчить про антропоцентричний характер мислення людини, що позначається безпосередньо на семантичному дублюванні словотворчими засобами засобів розвитку полісемії меронімів.

У перспективі дослідження моделювання системи меронімів у німецькій та англійській мовах та створення їх комплексної структурно-семантичної класифікації, визначення внутрішньосистемних корелятивних відношень між меронімами та іншими тематичними групами лексики, виявлення типових комбінацій семантичних ознак та визначення їх впливу на словотворчий та семантичний потенціал меронімів, визначення міжмовних узагальнень у системі меронімів досліджуваних мов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Rosch E. Classification of real world objects : origins and representations in cognition / Eleanor Rosch // Thinking readings in cognitive science. – Cambridge ; London ; New-York ; Melbourne : Cambridge University Press, 1977. – P. 212–222.
2. Iris M. A. Problems of the part-whole relation / Iris Madelyn A., Litovitz Bonnie E., Evens Martha // Relational model of the lexicon. Representing knowledge in semantic networks (Studies in natural language processing). – Cambridge ; New-York; New Rochelle ; Melbourne ; Sydney : Cambridge University Press, 1988. – P. 261–287.
3. Winston M. E., Chaffin R., Herrmann D. A taxonomy of part-whole relations / Winston Morton E., Chaffin Roger, Herrmann Douglas // Cognitive Science : a multidisciplinary journal. – 1987. – Vol. 11. – P. 417–444.
4. Рыжук Н. С. Коррелятивные отношения части и целого : семантический и лингвокультурологический аспекты : дис. ... канд. фил. наук : 10.02.19 / Рыжук Наталья Сергеевна. – Ставрополь, 2008. – 193 с.
5. Brown C. Paradigmatic relations of inclusion and identity II : Meronymy / C. Brown ; [ed. by D. A. Cruse, F. Hundsnurscher, P. R. Lutzeier] // Lexicology : an international handbook on the nature and structure of words and vocabularies : in 2 volumes. – Vol. 1. – Berlin ; New-York : Walter de Gruyter, 2002. – P. 480–485.
6. Duden "Das große Wörterbuch der deutschen Sprache" in 6 Bd. / [hrsg. u. bearb. vom Wissenschaftlichen Rat u. d. Dudenred. unter der Leit. von Günther Drosdowski]. – Mannheim ; Wien ; Zürich : Bibliographische Institut, 1970. – 1980. – Bd. 1. – 464 S. ; Bd. 2. – 928 S. ; Bd. 3. – 1408 S. ; Bd. 4. – 1904 S. ; Bd. 5. – 2432 S. ; Bd. 6. – 2992 S.
7. Duden Deutsches Universal Wörterbuch / [hrsg. von der Dudenredaktion]. – Mannheim ; Leipzig ; Wien ; Zürich : Dudenverlag, 2001. – 1892 S.
8. Ortner L. Substantivkomposita (Komposita und kompositionsähnliche Strukturen1) / Lorelies Ortner, Elgin Müller-Bollhagen // Deutsche Wortbildung : Typen und Tendenzen in der Gegenwartssprache ; eine Bestandsaufnahme des Instituts für Deutsche Sprache, Forschungsstelle Insbruck. – Berlin ; New-York : Walter de Gruyter, 1991. – Vierter Hauptteil Sprache der Gegenwart ; Bd. LXXIX. – 863 S.
9. Материнська О. В. Типологія найменувань частин тіла : [монографія] / О. В. Материнська. – Донецьк : ДонНУ, 2009. – Типологічні, зіставні, діахронічні дослідження ; Т. 5. – 295 с.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Rosch E. Classification of real world objects : origins and representations in cognition / Eleanor Rosch // Thinking readings in cognitive science. – Cambridge ; London ; New-York ; Melbourne : Cambridge University Press, 1977. – P. 212–222.
2. Iris M. A. Problems of the part-whole relation / Iris Madelyn A., Litovitz Bonnie E., Evens Martha // Relational model of the lexicon. Representing knowledge in semantic networks (Studies in natural language processing). – Cambridge ; New-York; New Rochelle ; Melbourne ; Sydney : Cambridge University Press, 1988. – P. 261–287.
3. Winston M. E., Chaffin R., Herrmann D. A taxonomy of part-whole relations / Winston Morton E., Chaffin Roger, Herrmann Douglas // Cognitive Science : a multidisciplinary journal. – 1987. – Vol. 11. – P. 417–444.
4. Ryzhuk N. S. Korrelativnyie otnosheniia chasti i tselogo : semanticheskii i lingvokul'turologicheskii aspekty [Correlative Relations of the Part and the Integral : the Semantic and Linguocultural Aspects] : dis. ... kand. fil. nauk : 10.02.19 / Ryzhuk Natal'ia Sergeevna. – Stavropol' 2008. – 193 s.
5. Brown C. Paradigmatic relations of inclusion and identity II : Meronymy / C. Brown ; [ed. by D. A. Cruse, F. Hundsnurscher, P. R. Lutzer] // Lexicology : an international handbook on the nature and structure of words and vocabularies : in 2 volumes. – Vol. 1. – Berlin ; New-York : Walter de Gruyter, 2002. – P. 480–485.
6. Duden "Das große Wörterbuch der deutschen Sprache" in 6 Bd. / [hrsg. u. bearb. vom Wissenschaftlichen Rat u. d. Dudenred. unter der Leit. von Günther Drosdowski]. – Mannheim ; Wien ; Zürich : Bibliographische Institut, 1970. – 1980. – Bd. 1. – 464 S. ; Bd. 2. – 928 S. ; Bd. 3. – 1408 S. ; Bd. 4. – 1904 S. ; Bd. 5. – 2432 S. ; Bd. 6. – 2992 S.
7. Duden Deutsches Universal Wörterbuch / [hrsg. von der Dudenredaktion]. – Mannheim ; Leipzig ; Wien ; Zürich : Dudenverlag, 2001. – 1892 S.
8. Ortner L. Substantivkomposita (Komposita und kompositionsähnliche Strukturen1) / Lorelies Ortner, Elgin Müller-Bollhagen // Deutsche Wortbildung : Typen und Tendenzen in der Gegenwartssprache ; eine Bestandsaufnahme des Instituts für Deutsche Sprache, Forschungsstelle Insbruck. – Berlin ; New-York : Walter de Gruyter, 1991. – Vierter Hauptteil Sprache der Gegenwart ; Bd. LXXIX. – 863 S.
9. Materyns'ka O. V. Tipologiiia naimen' chastyn tila [The Nomination Typology of Bode Types] : [monografiia] / O. V. Materyns'ka. – DonNU, 2009. – Typologichni, zistavni, diakhronichni doslidzhennia ; T.5. – 295 s.

Матеріал надійшов до редакції 26.01. 2012 р.

Материнская Е. В. Импліцитные и експліцитные способы выражения целого в наименовании части.

Статья посвящена исследованию семантики меронимов (наименований частей целого) в немецком языке, а именно импліцитным и експліцитным способам выражения целого в наименовании части. В статье определены базовые семантические признаки меронимов, установлены корреляции между их семантической и структурной организацией. Исследование семантики меронимов рассматривается как важная составляющая системного представления и моделирования семантических отношений в языке.

Materyns'ka O. V. The Implicit and Explicit Means of Expressing the Whole in the Name of the Part.

The article focuses on the research of the meronymy semantics (names of the parts), in particular the implicit and explicit means of expressing the whole in the name of the part. In this paper the basic semantic features of meronyms are revealed and the interdependences between their structural and semantic patterns are traced. The research of their semantics is viewed upon as an important part of the systematic representation and modeling the semantic relations in the lexical system.